

Kirketunet
barnehage

Handlingsplan for godt psykososialt barnehagemiljø

«Vennskap er en gave som er så stor, at den bare kan måles med hjerte»

INNHold:

Innledning	s. 3
Aktivitetsplikt	s. 3
Hva er mobbing i barnehagen?	s. 4
Foreldresamarbeid	s. 4
Forebyggende tiltak	s. 5
Følge med	s. 5
Leken er den viktigste arena for trivsel og vennskap	s. 6
Det er de voksne som har ansvaret	s. 7
Dersom voksne krenker eller opptrer krenkende	s. 7
Hvorfor observasjon?	s. 8
Handlingsplan for observasjoner	s. 9
Ressursbank	s. 9-21
▫ Tiltaksplan	s. 10
▫ Melde fra skjema	s. 11
▫ Skriftlig tiltaksplan	s. 12
▫ Referat fra møte	s.13
▫ Trafikklysmodellen	s. 14
▫ Bussen	s. 15
▫ Barnesamtaler	s. 16
▫ Barnesamtaler med problemløsning	s. 17
▫ Sjekkliste for psykososialt barnehagemiljø	s. 18
▫ Refleksjonsspørsmål til ansatte	s. 19
▫ Observasjonsskjema - logg	s. 20
▫ Observasjonsskjema - situasjon	s.21

INNLEDNING:

Kirketunet barnehage sin visjon er «Et lekende sted der vennskap gror». Vi jobber for å legge til rette for en god barndom for alle barna. Barna skal møte trygge og omsorgsfulle personale, som ser det enkelte barnet, og dens behov. Vi ønsker å sikre at alle barn og voksne skal føle seg trygge, få tilhørighet og anerkjennelse. Og at alle barn får og opprettholder gode vennskap. Å jobbe forebyggende mot mobbing og sette i gang tiltak når mobbing observeres, handler om å jobbe med barns lekekompetanse og utvikling av vennskap. Alle barn må inkluderes i fellesskapet, de må omtales positivt, og de ansatte i samspill med foreldrene må sikre denne prosessen.

Denne planen skal vise hvordan de ansatte i barnehagen jobber med det psykososiale miljøet, hvordan vi jobber for å forebygge mobbing, og hvilke rutiner vi har for å håndtere mobbing og andre situasjoner når barn ikke trives.

" Barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelse eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette " (Rammeplanen)

Handlingsplanen skal gi kunnskap om mobbing og fokusere på forebyggende arbeid i barnehagen. Planen skal bidra til at mobbing blir avdekket, og sikre at barnehagen har rutiner på plass for å håndtere mobbesaker. Planen inneholder rutiner og verktøy for videre arbeid i barnehagen. Når mobbing oppstår, skal tiltak tilpasses den enkelte mobbesak. Handlingsplanen skal være et levende dokument. Det er ledelsen i barnehagen som er ansvarlig for å syte for kontinuerlig, systematisk og planmessig arbeid med å skape et godt og inkluderende miljø for alle barn.

AKTIVITETSPLIKT: (Barnehageloven § 42)

Alle som jobber i barnehagen, har plikt til å følge med og sørge for at barna har det trygt og godt i barnehagen. Ansatte som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om, eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, dette skal dokumenteres skriftlig i "Melde fra" skjema. (Skjema ligger i ressursbanken lenger bak, på teams og henger også tilgjengelig i papirform på oppslagstavle utenfor pauserommet).

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken. (Tilgjengelige observasjonsskjema ligger bak i ressursbanken og på teams)

Når barn eller foreldre sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Dersom et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen, lages det en individuell plan for å sikre at barnet igjen får en trygg barnehagehverdag. (Mal til planen ligger bar i ressursbanken og på teams)

Planen skal inneholde:

- Hvilke problemer tiltakene skal løse
- Hvilke tiltak barnehagen har planlagt

- Når skal tiltakene gjennomføres.
- Hvem som er ansvarlig for å følge opp tiltakene.
- Når tiltakene skal gjennomføres og evalueres

Forskrift om rammeplan for barnehagen legger grunnlag for hvordan barnehagen gjennomfører aktiviteter for å ivareta barnas psykososiale miljø. Disse er nedfelt i barnehagens årsplan. Tema fra rammeplanen som vi jobber med gjennom barnehageåret er blant annet:

- Barns medvirkning
- Gode vilkår for lek, vennskap og fellesskap
- Likestilling, likeverd og diskriminering.
- Mangfold og gjensidig respekt.
- Mobbing og krenkende adferd.

HVA ER MOBBING I BARNEHAGEN?

Mobbing i barnehagen kan skje på mange måter. Vi har valgt definisjonen som er hentet fra forskningsrapporten "Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen".

"Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet".

Med krenking mener vi med ord eller handlinger utført av barn eller voksne, som blir opplevd som negative eller sårende av andre. Krenkende adferd er uavhengig av intensjonen bak.

Små barn kan dytte, bite og slå. Dette er en del av utviklinga til barn, og er ikke nødvendigvis mobbing. Men dersom barnet ditt gang på gang blir plaga eller erta, bør du ta opp dette med barnehagen.

Ansatte i barnehagen skal være oppmerksomme dersom:

- Barnet blir ofte utsatt for sårende kommentaret.
- Barnet domineres over tid av andre barn.
- Barnet har sår eller skrammer som ikke kan forklares.
- Barnet blir holdt utenfor gruppeleken.
- Barnet virker redd og usikker og vil helst holde seg til ansatte i utetiden.
- Barnet ikke har lyst å gå i barnehagen.

FORELDRESAMARBEID

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene. Samarbeidet skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. (jf. Barnehageloven)

Barnehagen ønsker et godt og nært samarbeid, og en god dialog med foresatte preget av likeverd. Dersom barnehagen får mistanke om at et barn blir ekskludert eller opplever mobbing, skal

foreldrene involveres. Det er også viktig at foreldrene melder ifra til barnehagen dersom de opplever lignende. Dersom foreldrene mistenker eller kjenner til mistriksel eller mobbing i barnehagen ønsker vi at de tar kontakt og informerer pedagogisk leder eller styrer.

Barnehagen i samarbeid med hjemmet har et felles ansvar for å forebygge mobbing. Det skal være en lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foreldrene opplever endret adferd eller mistriksel hos det enkelte barnet.

Dette kan foreldrene forvente av barnehagen:

- Vi informerer foreldrene om hvordan vi arbeider med forebygging av mobbing.
- Mobbing og vennskap blir tatt opp på foreldresamtaler.
- Foreldrene blir møtt og tatt på alvor dersom de melder fra om mobbing.
- Barnehagen tar kontakt dersom barnets adferd vekker bekymring.
- Barnehagen setter inn tiltak dersom mobbing avdekkes, og det blir skrevet referat fra møter.

Dette forventer barnehagen fra foreldrene:

- Foreldrene kontakter pedagogisk leder/styrer og ber om samtale for å snakke om sine bekymringer.
- Foreldrene melder fra om de opplever at barn blir mobbet eller ikke har det trygt og godt.
- Foreldrene er varsom med hva som blir sagt når barn hører på. Foreldrene er også viktige rollemodeller.
- Foreldrene snakker positivt om barnehagen hjemme, også i forhold til personalet, de andre barna og deres foreldre.

FOREBYGGENDE TILTAK

For barn er venner og lek en forutsetning for å trives i barnehagen. Vennskspsrelasjoner og lekekompetanse blir derfor fokusområder for barnehagens arbeid med forebygging av mobbing, samt iverksettelse av tiltak når mobbing observeres.

Barnehagen forebygger aktivt mobbing ved å jobbe bevisst med danning, relasjonskompetansen og lekekompetanse. De voksne må støtte barna i utvikling av disse kompetansene og være barnas medspiller. Det betyr at de voksne må delta aktivt i barns lek, og gjennom leken hjelpe barna med relasjonsbygging, og vise barna gode handlingsmønster og kommunikasjonsformer. De voksne må jobbe systematisk med observasjonsarbeid både av enkelt barn og hele barnegruppen. Tydelige og varme voksne som formidler forventninger til barn, er viktig for at barna forstår hva som er akseptabelt og ikke.

I barnehagen har vi et årshjul, for hvordan vi skal arbeide med De utrolige årene, der vi i de forskjellige månedene har ekstra fokus på noen tema som kan være med på å forebygge mobbing og krenkelsler.

FØLGE MED

Mobbing og begynnende mobbeatferd kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer. Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd, det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem gjør det lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Personalet i barnehagen må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing. Personalet må observere og kartlegge samspill mellom barna og mellom voksne og barn. Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.

LEKEN ER DEN VIKTIGSTE ARENA FOR TRIVSEL OG VENNSKAP

«Vennskap bidrar til en følelse av deltagelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan ære veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringssprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.»

(Utdanningsdirektoratet, 2012)

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek. Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og egenverdien til leken skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for utvikling og læring og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både inne og ute. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre.

Personalet skal:

- organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek
- bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av leketemaer.
- fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek
- observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser
- veilede barna hvis leken medfører uheldige samspillsmønstre
- være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek
- ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.

(Hentet fra Rammeplan or barnehagen 2020)

De voksne har ansvar for å skape en trygg og god arena for lek og læring i barnehagen, der det er lov å prøve og feile uten å bli stemplet, stigmatisert eller på andre måter bli behandla dårlig.

Grunnleggende verdier i barnehagen er omsorg, fellesskap, medansvar, solidaritet, toleranse, likeverd og retten til å være forskjellige. Som gode rollemodeller har alle voksne ansvar for å etterleve og formidle barnehagens sitt verdigrunnlag.

Barn leker fordi de trenger, vil og ønsker å leka. Barna lærer, snakker sammen, danner vennskap/ relasjoner og oppdager verden, og arbeider med opplevelinger gjennom lek. Barn får en forståing for egne og andre sine følelser og en forståelse for grenser for hva som er rett og gale.

Å ha noen å leke med er ifølge barna selv det viktigste i barnehagen. Når barn leker, uttrykker de seg og tester ut egne erfaringer. Samspill med andre i lek, skaper fellesskap og til hørelse. Voksne må vise respekt for leken sin egenverdi. Voksne som er observante og anerkjennende til barn og barna sine lekesignaler, møter barna på deres premisser.

Aktive voksne som peiler seg inn på barna sine interesser og åpner for dialog, gir rom for at barna kan medvirkning i egen hverdag. Dei voksne må by på seg selv og ha det moro sammen med barna.

Mål for voksenrolla i leik

- Være til stede i barna sin lek.
- Være tilgjengelig i leken, delta ved behov.
- Rettlede i lek.
- Legge til rette for lekegrupper / vennskap.
- Observere barna sin lek.
- Passe på at alle barn blir inkludert i lek.

DET ER DE VOKSNE SOM HAR ANSVARET

«Arbeid mot mobbing handler først og fremst om den tydelige voksne med et varmt hjerte og et klart hode.» (Lund, 2015).

Det er **alltid** de voksne som har ansvaret for relasjonene i barnehagen. De er ansvarlige for at alle barn opplever at de er viktige, at de blir sett og hørt og at de blir inkludert i lek og danne vennskap. **Alle** ansatte har plikt til å oppdage, reagerer og stoppe mobbing mellom barn og når voksne mobber barn.

Rammeplanen fastslår at personalet **skal**:

- Støtte barn i å sette egne grenser, respektere andre sine grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner.
- Forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Barn er avhengige av å ha voksne som er koblet på og oppmerksomme. Refleksjon, planlegging og organisering av barnehagedagen og voksentetthet er viktig.

Små barn som viser mobbe adferd, har økt risiko for å fortsette med det videre i livet. Personalet i barnehagen har ansvar for å rettlede barn inn på gode spor. De voksne sin holdning til mobbing har svært stor betydning.

De voksne skal støtte og styrke barn som blir utsatt for mobbing, men de skal også ivareta barna som mobber og utfører andre negative handlinger. Disse barna må bli inkludert og hjelpes inn i fellesskapet på lik linje som andre. Det er de voksne som har ansvaret for at mobbing ikke fører til utestenging og stigmatisering av barn som har utført de negative handlingene.

Voksne som deltar aktivt i barns lek og hverdag, får innsikt i hvert enkelt barns behov og ressurser og barnegruppens dynamikk. Fokuset blir da flyttet fra å være kontrollerende til å bli en observerende deltaker. Mobbing i barnehagen blir stoppet av aktive, deltakende og reflekterte voksne som er til stede, og gripe inn der det er nødvendig.

DERSOM VOKSNE MOBBER ELLER OPPTREK KRENKENDE

De voksne sine holdninger, kunnskaper og evner til å møte og forstå barn har stor betydning. Barnet sin opplevelse av hvordan det blir møtt, sett og respektert av sine omgivelser har betydning både i en her og nå situasjon og i et fremtidsperspektiv.

Voksne kan og gjennom sin være måte bidra til mobbing. Kunnskap og refleksjon rundt egen væremåte og ansvarlig rollemodell er spesielt viktig. Barn kan oppleve hendelser med

forskjellsbehandling i måten den voksne møter de å, snakker med dem og inkluderer dem i aktiviteter. Barn skjønner fort når noen blir foretrukket før andre. Bruk av stigmatiserende ord/tale, kallenavn og eller å kalle barn dumme ting, er eksempel på nonverbal mobbing. Bruk av ironi og letteliggjøring skader barnets selvbilde og kan gjøre barnehagedagen utrivelig og utrygg for den enkelte.

Måten vi snakker med og til barn på, har derfor stor virkning på hvordan de oppfatter seg selv i samspill med omverden sin. Disse erfaringene tar de med seg og bruker i den videre utformingen av selvbildet sitt.

“Barn ser, hører og legger merke til mer enn voksne av og til regner med. Personalet må derfor være spesielt bevisst på hva de sier, og hvordan de snakket til hverandre og sammen nå barn er i nærheten. Gode rollemodeller snakker ikke nedsettende til eller om andre, verken barn, foreldre eller kollegaer. De praktiserer empatiske væremåter. (Utdanningsdirektoratet, 2012)

HVORFOR OBSERVASJON?

Kunnskap om trivselen og den allsidige utviklingen i barnegruppen og blant enkeltbarn er viktig for å gi alle barn et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Trivselen og den allsidige utviklingen til barnet skal derfor observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i de individuelle forutsetningene til barnet og kunnskap om barns utvikling og behov. Erfaringene og synspunktene til barnet skal inngå i vurderingsgrunnlaget. (Rammeplanen)

- Viktig for å se helskapet i samspillet mellom barna.
- Situasjoner som ser ut som kommunikasjon, samspill og lek, trenger ikke å være gjensidig og balansert.
- For å få kjennskap til om det dreier seg om mobbing, engangs hendelser eller konflikter, må vi skaffe og et breitt og oversiktlig bilde.

Bruk av observasjoner kan gi systematisk oversikt om:

- Hvem velger å være sammen.
- Er det barn som ofte blir stående utenfor?
- Hvilke situasjoner er spesialet sårbare for utestenging? Hvilken arena er gode for å stimulere til samspill?
- Hva barna sier og gjør i samspill med hverandre når de er sammen.
- Om et sosialt samspill fungerer godt/dårlig.

Gjennom observasjon får de voksne et innblikk som er nødvendig for å kunne støtte opp om barns utvikling. Det er viktig å tilrettelegge det fysiske miljøet, for at det skal bli oversiktlig nok.

For at det skal skje en endring, et framskritt og utvikling må observasjon knyttes til refleksjon og diskusjon.

HANDLINGSPLAN FOR OBSERVASJONER

SKJEMA	NÅR	ANSVAR	UTFØRT/DATO
Melde fra skjema	Når en har mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen.	Alle	
Alle med	Oktober: Tas på alle barn. Mars: Tas på alle barn	Ped.leder	
Tras	Tas på barn som har forsinket språkutvikling.	Ped.leder	
Trafikklys modellen	Oktober: har barna venner November: barn/voksen relasjon.	Styrer Alle fyller ut.	
Risikovurdering	September: sårbare/robuste barn Februar: hvor og i hvilke situasjoner må vi voksne følge ekstra godt med	Styrer/ped. leder	
Bussen	Januar: på stor avdeling	Ped.leder	
Barnesamtaler	Mars: på stor avdeling	Ped.leder	
Refleksjons spørsmål til de ansatte	Oktober April	Styrer	
Sjekk liste for psykososialt barnehagemiljø	Oktober April	Styrer	
Observasjons skjema - situasjon	Tas når en vil prøve å finne ut hva som skjer i bestemte situasjoner, ved behov.	Ped. leder	
Observasjons Skjema – kontakt logg	Tas på barn som ikke finner seg til rette, eller utfordrer leken, ved behov.	Ped.leder	

RESSURSBANK

1. Tiltaksplan
2. Melde fra skjema
3. Skriftlig tiltaksplan
4. Referat mal fra møte
5. Observasjonsskjema 1
6. Observasjonsskjema 3 logg
7. Trafikklysmodellen
8. Bussen
9. Samtaleguide til barnesamtaler
10. Samtaleguide til barnesamtaler - problemløsning med barna
11. Sjekk liste for psykososialt barnehagemiljø
12. Refleksjonsspørsmål til de ansatte

1. TILTAKSPLAN

Tiltak	Ansvar	Utført sig. dato
Når det oppdages at et barn ikke trives eller ikke har det trygt og godt, skal pedagogisk leder og styrer få melding om dette. Den/de som har observert mobbing må konkretisere situasjonen, og fylle ut Melde fra skjema.	Alle som jobber i barnehagen	
Alle tilsette på avdelinga skal informeres. Vurder om det er andre avdelinger som trenger å få vite om situasjonen. Husk taushetsplikten, alle kan vite om tiltakene, men trenger ikke vite hvorfor.	Pedagogisk leder. Styrer har overordnet ansvar	
Personalet undersøker hva som er årsaken til de uønska hendingsene, og prøver å finne ut og forstå hva som skjer i relasjonen.	Pedagogisk leder.	
Tiltak blir satt i gang etter undersøkning og refleksjon rundt hva som er årsaken. Tiltaksplan skal lages for både den som blir mobba og den/de som mobber.	Pedagogisk leder	
Foresette: <ul style="list-style-type: none"> ▫ Informere foresette. ▫ Foresette til den som blir mobba og til den/de som mobber blir innkalt til dialogmøte der de blir informert og tatt med på råd. ▫ Når foresette tar kontakt der de opplever at barn ikke har det bra, blir de møtt med forståelse og anerkjenning. De blir kalla inn på dialogmøte. ▫ Fokuset er å stoppe og endre negative samhandlingsmønster. Ikke å fordele skuld. 	Pedagogisk leder. Styrer har overordnet ansvar.	
Vurdere om det er behov for bistand fra andre.	Pedagogisk leder/styrer	
Barna: Samtal med barna om det som skjer/har skjedd. Prøve å få barna med på det å finne løsninger.	Pedagogisk leder	
Evaluering: Evaluer og sjekke ut om tiltaka har effekt. Etter 1mnd, 3mnd, 3mnd evaluere om det er behov for videre oppfølging	Pedagogisk leder Styrer har overordnet ansvar.	

2. MELDE FRA SKJEMA

Dato:	Navn på melder:
Hva er situasjonen, hva har du sett/hørt?	
Hvem er involvert i saken?	
Når skjedde dette?	
Hvor skjedde det?	
Var det andre tilstede, som kan ha sett/hørt det samme?	
Har du sett/hørt det samme eller lignende tilfeller med samme barn tidligere?	
Annet som er viktig å belyse i saken.	
Underskrift:	Dato: Underskrift styrer:

3. SKRIFTLIG TILTAKSPLAN – jfr. Barnehageloven kap. 8

Barnets navn:	Fødselsdato
Barnehagens beskrivelse av situasjonen, kort oppsummert:	
Barnets medvirkning/innspill, kort oppsummert:	
Undersøkelser som er gjort av barnehagen:	
Foreldrenes medvirkning/innspill, kort oppsummert fra samtale, dato.	
Barnehagens beskrivelse av problemstillinger på individ og systemnivå som skal løses i barnehagen.	
Barnehagens samarbeid med kommunens Trygt og godt team	

MÅL FOR PROBLEM BARNEHAGEN SKAL LØSE HVA	PEDAGOGISKE TILTAK OG STRATEGIER HVORDAN	GJENNOMFØRES NÅR OG HVOR	ANSVAR	EVALUERING AV TILTAK OG MÅLOPPNÅELSE
Når både barnehagen, barn og foreldre er enige om at barnet har det trygt og godt, kan planen avvikles. Dato for når planen avsluttes:				
Barnehagen vil, etter at planen avsluttes, fortsatt følge ekstra godt med, og undersøke om barnet har det bra og trives. Tiltak som føres videre:				

Sted/dato: _____

Signatur styrer: _____

Kopi sendes til foresatte.

4. REFERATMAL FRA MØTE

REFERAT FRA MØTE, DERSOM MOBBING SKJER I BARNEHAGEN

Dato:
Tid:

Tilstede:
Referent:

Skjema skal oppbevares i barnets mappe under arbeid, der etter arkiveres digitalt i styrerassistenten.

Skildring av saken	Tiltak	Ansvar for tiltak
	Dato fra/til:	
Dato for evaluering av tiltak:		

Underskrift ansatt:	Underskrift ansatt:
Underskrift foresatt	Underskrift foresatt:

5. OBSERVASJONSSKJEMA – kontakt logg

Navn:	Fødselsdato	Observatør:
Dato.	Tid:	Situasjon
Type kontakt		

Tar positiv kontakt, får positiv respons (verbalt)		
Tar kontakt, får negativ respons (verbalt)		
Får en positiv henvendelse		
Får en negativ henvendelse		
Ignorering av barnets initiativ.		
Tar negativ kontakt (fysisk)		
Tar negativ kontakt (verbalt)		
Gir ordre		
Forstyrrer leken		
Avbryt		
Gir positiv kontakt til andre		
Ta kontakt med voksne		
Skifter lek		
Ignorerer voksne		

Signatur av observatør: _____

6. OBSERVASJONSSKJEMA – situasjon

Dato:	Tid:
Situasjon:	Sign. observatør:

Hva skjer:

7. TRAFIKKLYS MODELLEN

Dato:	Observatør:
Avdeling:	
Problemstilling/hva skal vi se etter:	

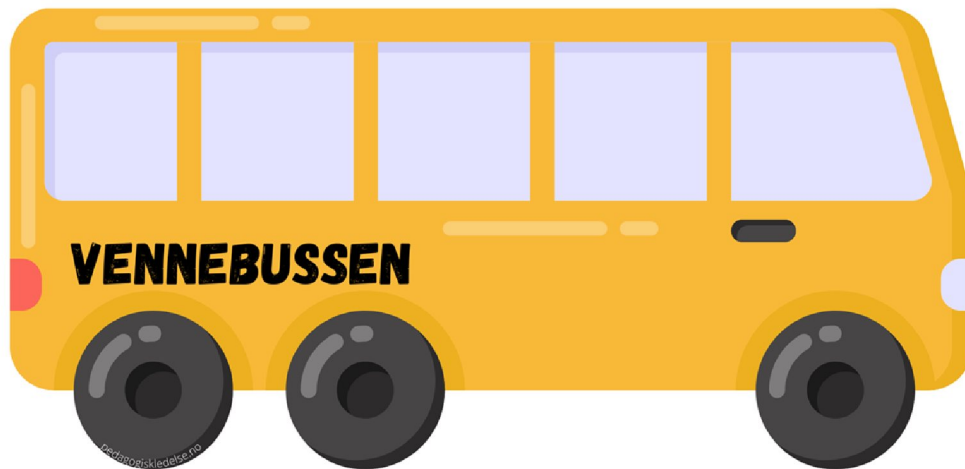
--

Navn:	Bra	Kan bli bedre	Ikke så bra

Tiltak:

Hvilke tiltak setter vi inn etter observasjonen.	Hvem har ansvar:	Når skal det være gjennomført/evaluert:

8. "BUSSEN" - kartleggingsmetode for relasjoner og vennskap.

Hjelpemidler: En buss og bilder av barna. Bussen skal ha 4 vinduer.

Du ber barna velge 4 barn og en voksen som skal være med på bussen. Barna bruker bildene og plasserer de på bildet av bussen. Skriv navnet til alle barna både loddrett og vannrett. Merk av vannrett de fire barna som ble valgt (se døme).

Navn	Kari	Per	Jan	Ole	Eva	Pål	Siv	Tor	Ane
Kari									
Per									
Jan									
Ole									
Eva									
Pål									
Siv									
Tor									
Ane									

9. BARNESAMTALER

Hovedmål:

Å forebygge og oppdaga mobbing i barnehagen. «Barna skal jevnlig få mulighet til å delta aktivt i planlegging og vurderinga av barnehagevirksomheten. Alle barn skal kunne erfare å få påvirke det som skjer i barnehagen» (Rammeplan for barnehagen)

Problemstilling:

Barn sine egne opplevelser av relasjoner, trivsel og samspill i barnehagehverdagen.

Spørsmål:

Jeg har lyst til å høre hvordan du har det i barnehagen. Fortell!

1. Hva liker du å gjøre på i barnehagen?
2. Hvordan har du det i barnehagen?
3. Hva du synes er bra/ikke er bra.
4. Hvem leker du med i barnehagen?
5. Hvem er dine venner i barnehagen?
6. Er det noen i barnehagen du ikke vil leika med?
7. Hvorfor ikke?
8. Er det noen du ønsker å leka mer med?
9. Ser du noen som leker aleine, inne/ute?
10. Hva kan du gjøre da?
11. Dersom du ser noen gjøre slemme ting, hva synes du om det?
12. Er der noen i barnehagen som er flink til å gjøre snille, gode ting? Hva gjør de som er bra?
13. Hven er det som bestemmer mest i leken?
14. Hva skjer om du ikke er enig med de andre? Og hva gjør du da?
15. Hvordan syns du at de voksne som jobber i barnehagen skal snakke med barn?
16. Hva vil du at de voksne som jobbar i barnehagen skal gjøre?
17. Hva synes du de voksne som jobbar i din barnehage ikke skal gjøre?
18. Har du noe du vil fortelle som du synes er viktig?

Ekstra spørsmål: Dersom en av barna skulle bestemme for alle en heil dag, hvem skulle det være?

Problem	Hva ville du gjort/hva kan du si?
Tenk deg at du ber en venn leke med deg, og de svarer nei	
Tenk deg at du vil bli kjent med et nytt barn i barnehagen.	
Tenk deg at du har lyst å sykle, og en annen har hatt sykkel lenge.	
Tenk deg at et barn slår deg	
Tenk deg at et annet barn kaller deg baby fordi du leker med bamser.	
Tenk deg at et barn ødelegger et tårn du har brukt lang tid til å bygge.	
Tenk deg at du er alene og har lyst å være med andre i leken.	
Tenk deg at du ser et annet barn som ikke får være med i leken.	
Tenk deg at du ser et barn som er lei seg.	
Tenk deg at et barn ikke klarer å henge opp jakken sin.	

11. SJEKKLISTE FOR PSYKOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Spørsmål	JA - ALLTID	JA - OFTEST	NEI - SJELDEN	NEI - ALDRI
Er miljøet i barnehagen vår preget av gjensidig omsorg, anerkjenning, varme og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av likeverd og veksling mellom hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				
Vil du beskrive tonen som trygg, oppmuntrende og at en gleder seg over andre sin mestring?				
Vil du beskrive samspillet mellom barna preget av klare sosiale hierarki?				
Er noen barn alene i leken (over tid)?				
Hender det at enkelt barn blir ekskludert? (over tid)				
Er miljøet preget av prestasjonsangst og konkurrerende holdninger?				

12. REFLEKSJONSSPØRSMÅL TIL DE ANSATTE

Personalets relasjon, holdninger og adferd til barna.

Spørsmål	JA - ALLTID	JA - OFTEST	NEI - SJELDEN	NEI - ALDRI
Er de voksne i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?				
Blir alle barna lagt merke til i like stor grad, uavhengig av type personlighet?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet av oss voksne – mer enn andre barn?				
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre?				
Er det noen barn i gruppen som de voksne tar mer kontakt med, og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?				
Klarer vi å involvere alle barna inn i fellesskapet, eks. Samtalen rundt bordet til måltidene?				
Har vi voksne mer tålmodighet til enkelte barn i gruppen, når det gjelder oppfølging/hjelp?				
Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss voksne, enn andre når de tar kontakt med oss?				
Er alle voksne bevisst på at barn ikke alltid klarer å skille spøk/ironi?				
Kan en se et "mønster" i at de voksne har lettere for å tru på noen barns forklaring på konflikter enn andre i gruppen?				
Er det noen barn i gruppen som vi voksne tar lite og eller sjeldent initiativ til aktiviteter sammen med?				